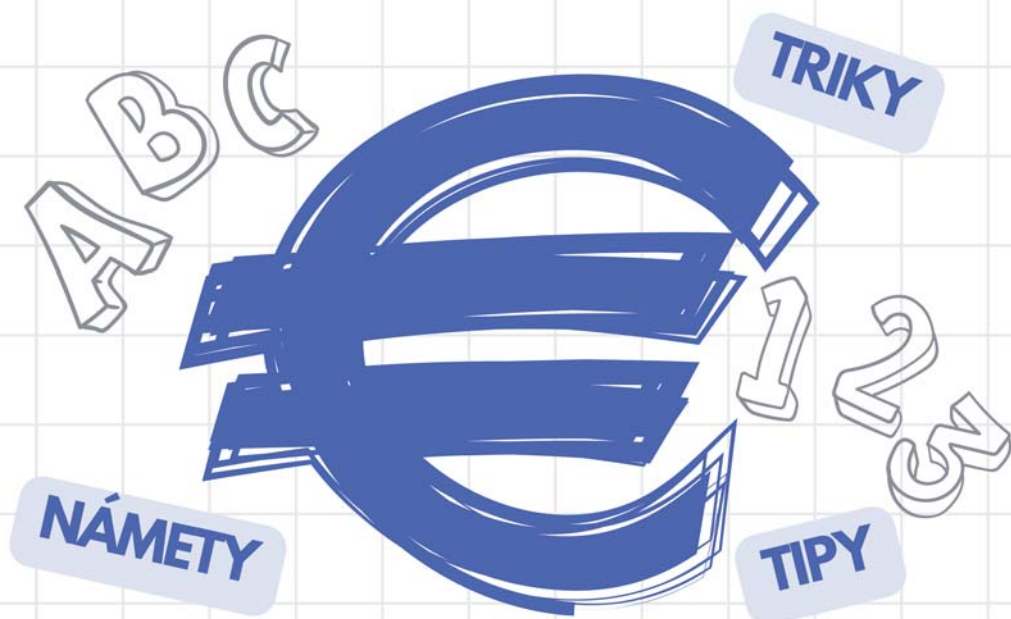

INOVATÍVNE VZDELÁVACIE METÓDY

A ICH VYUŽITIE VO FINANČNEJ
A ČITATEĽSKEJ GRAMOTNOSTI

MP
MLADÝ
PODNIKAVEC

NADÁCIA
NÁRODNEJ
BANKY
SLOVENSKA

Ing. Dávid Vrtaňa, PhD.
Ing. Ivana Maceková

INOVATÍVNE VZDELÁVACIE METÓDY A ICH VYUŽITIE VO FINANČNEJ A ČITATEĽSKEJ GRAMOTNOSTI

tipy, triky, námety...

2024

Táto metodika bola financovaná z prostriedkov Nadácie NBS v rámci realizácie projektu s názvom: Inovatívne vzdelávanie – učíme sa hospodáriť s peniazmi.

Jednotlivé vzdelávacie metódy boli používané v rámci prezenčných vzdelávacích workshopov v partnerských organizáciách, kde prebiehala realizácia hlavných projektových aktivít.

Copyright © Daavid Vrtaňa, Ivana Maceková 2024

Cover and illustrations © Tibor Majerčík, 2023

Mladý podnikavec © 2024

1. vydanie

Za jazykovú úpravu zodpovedajú autori.

Bližšie informácie o publikácii:

Mladý podnikavec, občianske združenie

Vysokoskolakov 1760/13, 010 08 Žilina info@mladypodnikavec.sk

Informácie k metodike:

info@mladypodnikavec.sk

Všetky práva vyhradené. Toto dielo ani akukoľvek jeho časť nemožno reprodukovať bez súhlasu majiteľa práv.

Obsah

BRAINPOOL	5
DIAMANT	6
DISKUSNÁ PAVUČINA	9
GENERÁTOR OTÁZOK	11
HIERARCHIZOVANÁ TECHNIKA BRAINSTORMINGU	12
PRUŽINA	14
ROLESTORMING	15
KROK ZA KORKOM	16
METÓDA 6-3-5.....	17
LASTOVIČKA	18
KLBKO	19
POSLEDNÉ PÍSMENO PATRÍ MNE.....	20
PÄŤLÍSTOK.....	21
METÓDA PQRST	23
ZRKADLOVÉ ČÍTANIE	25
HORÚCE KRESLO.....	27
KOLOTOČ.....	28
AKROSTICH.....	30
SIEŤ VZŤAHOV	31
KOCKA.....	32
RYBIČKA.....	35
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	36

BRAINPOOL

Brainpool je metóda podobná inovatívnej metóde s názvom brainwriting (varianta brainstormingu – búrka nápadov). Učiteľ predstaví problém (alebo otázku týkajúcu sa problému) a žiaci zapisujú svoje riešenia na samostatné listy papiera počas určenej doby. Po uplynutí tohto času umiestnia žiaci svoje papiere s riešeniami na stredový stôl. Každý zoberie jeden papier od iného žiaka a v krátkom čase, definovanom v prvej fáze, zapisuje svoje poznámky k riešeniu. Tieto papiere s poznámkami sa potom vrátia na stôl. V tretej fáze každý žiak opäť vezme „cudzí“ papier a číta pôvodné riešenie, ako aj poznámky. Najlepšie (alebo všetky) nápady sa potom zaznamenajú do tabuľky ako výsledok.

Názov aktivity: Na čo si šetria dospelí?

Veková kategória: 10 a viac rokov

Trvanie: 20 minút

Pomôcky: čistý papier A4 pre každého žiaka, pero pre každého žiaka, tabuľa, magnetky

Popis aktivity:

Učiteľ vytvorí skupiny po 3 – 5 žiakov. Žiaci sa usadia okolo stola. Učiteľ predstaví tému dôležitosti úspor a šetrenia si. Zvolí si problém, napr.: na čo si dospelí ľudia šetria svoje peniaze.

- 1. fáza – brainwriting:** Po predstavení témy majú žiaci 5 minút na rozmyslenie a záznam svojich myšlienok a nápadov týkajúcich sa témy na papier. Žiaci píšú nápady, čo si myslia, na čo si dospelí ľudia môžu šetriť svoje peniaze. Napr. na dovolenku, na bývanie, pre deti do budúcnosti a pod. Učiteľ po 5 minútach žiakov zastaví.
- 2. fáza – riešenie nápadov:** Žiaci svoje papiere s nápadmi ohnú napoly a umiestnia do stredu stola. Papiere sa zamiešajú. Každý žiak si vylosuje jeden papier od iného žiaka. Ak si niekto vylosuje svoj papier, losuje si znova (nemôže mať svoj papier). Žiaci majú ďalších 5 minút na návrh konkrétnych spôsobov ako dlho si budú podľa nich peniaze šetriť, ako si ich budú šetriť a či je to reálne.
- 3. fáza – zdieľanie a vyhodnotenie:** Listy sa opäť umiestnia rovnakým spôsobom na stôl a každý žiak vezme "cudzí" papier a číta riešenie a pridané poznámky. Po tejto fáze sa v skupine diskutuje a vyberajú sa najlepšie nápady alebo návrhy. Najlepšie dva nápady pôjde zástupca skupiny pripnúť na tabuľu magnetkou.

Učiteľ s celou triedou diskutujú na uvedenú tému. Hodnotia sa všetky návrhy.

DIAMANT

Diamant je metóda, pri ktorej žiaci trénujú svoje myslenie a triedenie myšlienok podľa dôležitosti. Metóda sa dá rôzne variovať. Názov metódy charakterizuje spôsob zápisu. Metóda diamantu sa môže efektívne aplikovať na finančnú gramotnosť, aby pomohla študentom lepšie porozumieť a vyjadriť rôzne aspekty tejto problematiky. Môže byť realizovaná ako skupinová práca, práca vo dvojiciach alebo samostatná práca. Predmetom popisu je obvykle jedna téma, napr. Aké finančné problémy majú Slováci? Učiteľ najskôr vysvetlí pravidlá alebo nakreslí grafickú schému diamantu na tabuli (alebo ich rozdá do skupín dvojíc a pod.). Následne žiaci na zadanú tému tvoria nápady, ktoré zapisujú podľa dôležitosti od najviac dôležitých po najmenej dôležité. Zohľadňovať pri triedení môžu aj podľa rôznych kritérií. Žiaci si pomocou metódy trénujú aj svoje argumentačné zručnosti

Názov aktivity: Slováci a peniaze

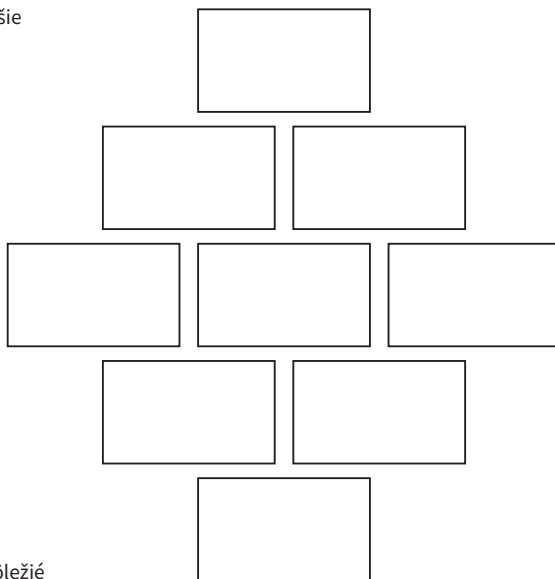
Veková kategória: 14 a viac rokov

Trvanie: 20 minút

Pomôcky: papier/zošit, tabuľa, pero

Popis aktivity: Učiteľ zadá problém: Aké finančné problémy majú Slováci? Učiteľ môže zvoliť aj kritérium, napr. Slováci, ktorí už majú deti alebo iné. Žiaci sa rozdelia do skupín alebo dvojíc. Na papier si pripravia schému diamantu. Každá skupina môže mať iné kritérium. Vo vymedzenom čase píšú svoje myšlienky do diamantu podľa dôležitosti. Štandardne je 9 políčok, učiteľ však môže pridať aj ďalšie políčka podľa zvolenej témy.

najdôležitejšie

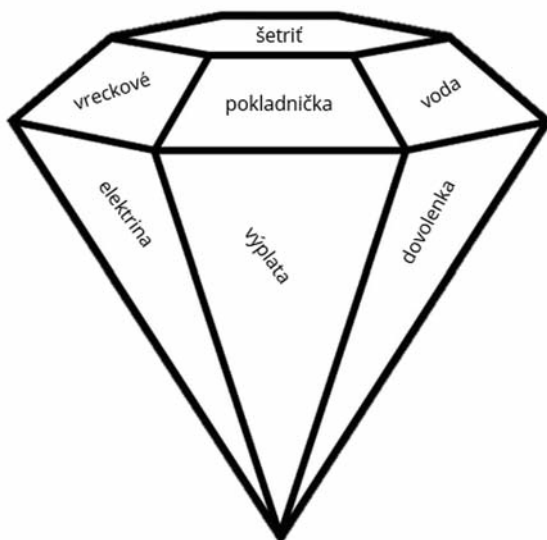
najmenej dôležité

Variácia metódy pre 1. stupeň:

Názov aktivity: Farebný rozpočet**Veková kategória:** 7 – 9 rokov**Trvanie:** 25 minút**Pomôcky:** papier/zošit, ceruzka, pravítko, farbičky/fixky**Popis aktivity:**

1. Učiteľ vysvetlí čo je to rozpočet. Načo nám slúži a prečo je dobré si ho zostaviť. Vysvetlí aj ako ho vypočítame (príjmy – výdavky). Venovať sa bude najmä pojmom príjem, výdavok, úspora. *Odporúčame sa viac zamerať na pojem „výdavok“: Z našej praxe vieme, že si ho žiaci zamieňajú s výdavkom, ktorý dostanú od predavačky v obchode. Čo je tiež správne ale v tomto prípade budete pracovať s iným významom tohto slova.*

2. Každý žiak má za úlohu vytvoriť rovnaký diamant, aký učiteľ nakreslí na tabuľu alebo ho zazdieľa z dataprojektoru. Pracuje sa samostatne. Učiteľ môže žiakom diamant už predpripraviť a rozdať vytlačený.
3. Potom nasleduje brainstorming. Učiteľ žiakov vyzve, aby každý z nich na tabuľu napísal jedno slovo. Slovo musí súvisieť so slovami príjem, výdavok, úspora (tieto tri slová môže učiteľ napísať do stredu tabule, aby žiaci nezabudli akej témy sa držíme). Žiaci chodia po jednom písať slová kdekoľvek čitateľne na tabuľu. Napr. prasiatko, práca, jedlo, voda, pokladnička, šetrenie, výplata a pod.
4. Keď sa všetci vystriedajú, učiteľ žiakom vysvetlí, že si musia vybrať 7 slov, ktoré sa im páčia a napíšu ich do každého políčka v diamante.
5. Učiteľ povie, že PRÍJEM bude napr. zelenou farbou, VÝDAVOK bude napr. modrou farbou a ÚSPORA napr. žltou farbou. Žiaci si podľa zvoleného kritéria vyfarbia svoj diamant. Vzniknú rôznorodé diamanty a žiaci si osvoja nové pojmy z finančnej gramotnosti.

DISKUSNÁ PAVUČINA

Táto metóda je najmä komunikačným nástrojom, pomocou ktorého môžu učitelia so žiakmi efektívne diskutovať aj o ťažších témach. Je vhodná najmä pre starších žiakov, nakoľko môže byť náročná. Princípom metódy je hľadanie argumentov na zvolenú tému/otázku. Trieda je rozdelená na dve skupiny. Jedna polovica tvorí argumenty ZA a druhá argumenty PROTI. Metóda má aj svoje pravidlá. Žiaci by sa mali vyjadrovať stručne, prijímať argumenty druhej skupiny, striedať sa, neskákať si medzi sebou do reči, žiaci musia byť trpezliví, žiaci môžu meniť názor. Žiaci sa učia ako sa správne a stručne vyjadriť a ako správne formulovať vety či ako aktívne počúvať. Metóda je vhodná min. pri 8 žiakoch ale aj pre veľké triedy s počtom 30 žiakov. Obidve skupiny si v triede nájdu svoje miesto, kde budú pracovať. Hľadajú informácie a zdroje, môžu použiť aj internet (môže sa pracovať aj v počítačovej miestnosti). Žiaci spíšu zoznam na papier, odporúčame použiť flipchartové papiere a fixky. Vymedzí sa čas napr. 20 minút na hľadanie argumentov. Potom učiteľ predstaví pravidlá diskusnej pavučiny. Učiteľ je v roli moderátora. Môže sa vytvoriť kruh alebo sa žiaci (skupiny) posadia oproti sebe. Skupiny sa striedajú v prezentovaní svojich argumentov. Žiaci môžu zmeniť názor a presunúť sa do druhej skupiny, tým, že opustia svoju skupinu. Vyhráva tá skupina, ktorá má po skončení diskusie viac členov.

Názov aktivity: Drsný MoneyTalk

Veková kategória: 14 – 18 rokov

Trvanie: 60 minút

Pomôcky: papieriky, pero, stoličky, väčší priestor v triede

Popis aktivity:

1. **Príprava otázok a rozdelenie žiakov:** Učiteľ vysvetlí pojmy ako banky, sporenie, investovanie, úvery a pôžičky atď. Žiaci (prípadne učiteľ) napíšu otázky týkajúce sa finančných rozhodnutí na papieriky. Papieriky zložia. Otázky sú anonymné. Otázky môžu vyzeráť napríklad takto:
  - Je výhodné investovať do kryptomien?
  - Sú pôžičky na splátky vhodným riešením pre mladých ľudí?
  - Je lepšie bývať v podnájme alebo si kúpiť nehnuteľnosť na hypotéku?
  - Je dobré bývať u rodičov do 25 rokov?
  - Sú banky dôveryhodné?
  - Je platba cez internet bezpečná?

Potom sa trieda rovnomerne (môže byť aj náhodne) rozdelí na dve skupiny podľa záujmov - jedna skupina zastupuje argumenty „za“ a druhá „proti“.

2. **Debata a výmena názorov:** Vybraný žiak číta nahlas prvú otázku. Každý žiak na strane „za“ si samostatne pripraví argument, rovnako aj všetci žiaci na strane „proti“. Argument môžu napísať na papier alebo ho iba vyslovia. Argumenty sa postupne odprezentujú. Každý žiak musí dostať svoj priestor, napr. učiteľ môže stanoviť čas 20 sekúnd pre každého žiaka na vyjadrenie názoru.
3. **Prezentácia a obhajoba stanovísk:** Nasleduje diskusia. Pre obmedzenie chaosu v triedu je dobré si zvoliť jeden predmet pre obe skupiny. Napr. vankúš, šiltovka a pod. Tento predmet drží v ruke vždy jeden v skupine. Ten čo drží predmet môže diskutovať. Predíde sa tak chaosu, kriku a skákaniu do reči. Vždy diskutujú len dvaja (jeden zo skupiny „za“ a jeden zo skupiny „proti“). Predmet si môžu v skupine posúvať. Žiaci obhajujú svoje stanoviská pod tlakom druhej skupiny a ich pripomienok. Po určitom čase učiteľ vyzve žiakov, že majú možnosť zmeniť svoje stanovisko a tým sa preradiť do inej skupiny. Diskusia pokračuje. Učiteľ môže žiakov znova vyzvať, do ktorej skupiny sa chcú pridať.
4. **Reflexia a záver:** Žiaci zhodnotia, či by chceli zostať pri svojom pôvodnom stanovisku alebo prejsť na stranu druhej skupiny. Dôležitý je priestor pre vysvetlenie dôvodov a podpora tolerancie voči odlišným názorom. Vyhráva tá skupina, ktorá má väčšie zastúpenie žiakov.

GENERÁTOR OTÁZOK

Generátor otázok je technika brainwritingu (búrka nápadov s použitím písania), ktorá funguje ako evokačná metóda. Učiteľ vysvetlí, že na určitý moment bude každý jeden žiak generátor, ktorý bude generovať rôzne otázky na zvolenú problematiku. Učiteľ požiada žiakov, aby vytvorili otázky na danú tému v neobmedzenom množstve. Práca môže prebiehať individuálne, vo dvojiciach alebo vo väčších skupinách. Po vytvorení otázok nasleduje ich triedenie, ktoré môže byť uskutočnené podľa rôznych kritérií, ako sú otázky súvisiace s témou/nesúvisiace s ňou, otvorené/zatvorené, odpovede známe/neznané a pod. Variácia tejto metódy zahŕňa možnosť, že žiaci sa snažia odpovedať na vytvorené otázky alebo hľadajú odpovede v predpripravených zdrojoch, buď individuálne alebo v skupinách. V prípade modifikácie tejto metódy môžu žiaci na začiatku aktivity iba hovoriť otázky, zatiaľ čo učiteľ alebo vybraný žiak ich zapisuje na tabuľu. Toto sa podobá klasickému brainstormingu, s tým rozdielom, že sa generujú otázky namiesto nápadov.

Názov aktivity: Čo som chcel vždy vedieť o peniazoch

Veková kategória: 8 – 11 rokov

Trvanie: 30 minút

Pomôcky: video s časomierou, papier A4 pre každé dieťa, pero, farbičky, nožnice, klobúk/čiapka

Popis aktivity:

Učiteľ deťom spustí časomieru podľa zvoleného času. Napr. časomieru 5 minút.

Pozn.: Časomieru je možné nájsť na YouTube, vyhľadaním napr.: 5 minute timer. Prípadne naskenovaním QR kódu. Deti počas času musia vygenerovať čo najviac rôznorodých otázok, ktoré ich napadnú v súvislosti s témou peniaze. Deti môžu napísať otázky ako napr.: Ako funguje bankomat? Kde si môžem odkladať peniaze? Kedy môžem rozbiť svoje prasiatko plné peňazí? Deti generujú akékoľvek aj bizarné otázky. Je dobré ak deti píšú každú otázku na samostatný riadok papiera s väčšími medzerami. Po skončení času každé dieťa postrihá svoje otázky (každá otázka musí byť na samostatnom papieriku). Svoje otázky hodí do klobúka alebo čiapky. Otázky sa zamiešajú. Žiaci si posadajú do kruhu na koberec alebo dajú stoličky do kruhu. Klobúk alebo čiapku dajú do stredu. Trieda sa dohodne, že sa dnes vyberie len niekoľko otázok napr. 10. Žiak alebo učiteľ vyberie otázku po otázke a spoločne diskutujú a hľadajú odpovede. Ostatné otázky, pokiaľ v klobúku/čiapke nič neostane budú vyberané priebežne. To znamená, že aktivita môže pokračovať aj v iné dni.

HIERARCHIZOVANÁ TECHNIKA BRAINSTORMINGU

Tento postup je optimálny pre celú triedu, pričom pracuje každý žiak individuálne. Učiteľ určí alebo sa dohodne so žiakmi na téme, ktorá bude diskutovaná. Každý žiak v skupine zdieľa aspoň jeden názor k danému problému stručne v jednej vete. Zapisovateľ (môže byť 1 žiak) zaznamenáva každú odpoveď na tabuľu. Žiadny názor nie je hodnotený ako nezmyselný, nevhodný alebo zlý (pravidlá brainstormingu). Zapisovateľ a učiteľ svoj názor nevyjadruje. Prvá fáza končí, keď každý žiak vyjadrí svoj názor, tzn., že ak je v triede 20 žiakov, na tabuli bude 20 viet. Druhá fáza spočíva v tom, že si žiaci tieto odpovede prepíšu z tabule na svoj papier a rozstrihajú ich na jednotlivé časti, aby bolo možné manipulovať s každou zvlášť. Nasleduje vytvorenie vlastného rebríčka, pri ktorom žiaci zoradia odpovede podľa toho, ktorú považujú za najdôležitejšiu alebo najvýstižnejšiu až po najmenej závažnú. Každý žiak nahlas prečíta svoje poradie, pričom zapisovateľ priradzuje body podľa umiestnenia. Ak máme 20 viet, tak to čo je na prvej priečke dostáva najviac bodov, v našom prípade 20. To čo bude na poslednom mieste dostane 1 bod. Takto sa vystriedajú všetci žiaci. Nakoniec sa vypočíta, ktorý názor mal v rámci celej triedy najviac bodov a ktorý najmenej. Všetko sa zaznačí na tabuľu, aby všetci mali prehľad o hierarchii. Nasleduje diskusia, názory, ktoré skončili na posledných priečkach je možné obhájiť.

Názov aktivity: Platím, platíš, platíme

Veková kategória: 10 a viac rokov

Trvanie: 30 minút

Pomôcky: tabuľa, krieda/fixka, papier, lepiace papieriky

Popis aktivity:

Učiteľ so žiakmi diskutuje o témach ako je zarábanie, práca a následné míňanie peňazí. Hovoríme o tom, za čo všetko dospelí míňajú svoje peniaze.

1. Učiteľ položí otázku: „Na čo míňajú dospelí svoje peniaze?“ a zvolí jedného žiaka, ktorý bude zapisovateľ. Učiteľ dá žiakom pár minút na premyslenie svojho názoru. Učiteľ v poradí napr. od dverí vyvolá prvého žiaka, ktorý povie svoj názor. Zapisovateľ tento názor zapíše na tabuľu. Názor môžeme aj skrátiť alebo napísať stručnejšie.
2. Žiaci si prepíšu to čo je na tabuli na lepiace papieriky, každý názor na jeden papierik. Potom si názory zoradia podľa kritéria: **Čo je najviac potrebné pre život a čo k životu potrebujeme najmenej.** Každý žiak povie svoje poradie

a zapisovateľ priradí body. Body sa spočítajú a výsledné poradie môže vyzerat' napríklad nasledovne:

- nákup potravín
- platba elektriny, vody a plynu
- nákup liekov
- lístky na vlak
- peniaze na zimné oblečenie
- granule pre psa
- nová herná konzola PlayStation
- vreckové pre dieťa
- letná dovolenka v Taliansku
- nákup drahých šperkov

PRUŽINA

Metóda pružina je najmä pohybová hra. Je vhodná pre menšie deti ale dá sa variať podľa potrieb aj pre starších žiakov. Princípom je, že sa žiaci postavia do kruhu. V prípade ak nie je na to trieda prispôsobená, je možné žiakov rozdeliť na dva kruhy alebo sa môžu postaviť do kruhu okolo stredného radu lavíc. Každé dieťa predstavuje určitý pojem, ktorý si chceme so žiakmi osvojiť. Učiteľ sa nachádza v strede a každému po poradí povie aké slovo bude predstavovať. Jedno slovo bude vždy hlavné slovo. Žiaci si musia pamätať aké slovo predstavujú. Hra začne vtedy keď učiteľ ukáže na niekoho prstom. Žiak musí vyskočiť do vzduchu a povedať aké slovo predstavuje. Takto sa ide ďalej a ďalej k poslednému žiakovi, ktorý predstavuje hlavné slovo. Ten, žiak ktorý posledný vyskočí vypadáva a pôjde si sadnúť. Opäť učiteľ pomenuje žiakov a hrá sa dotedy dokým neostane stáť posledný žiak.

Názov aktivity: Hop – hop

Veková kategória: 6 – 10 rokov

Trvanie: 15 minút

Pomôcky: ceruzka

Popis aktivity: Žiaci sa postavia do kruhu. Učiteľ zvolí nasledovné slová (môže ich aj doplniť podľa počtu žiakov v triede): **PENIAZE** (hlavné slovo), EURO, MINCA, BANKA, PRÁCA, BANKOMAT, PEŇAŽENKA, KARTA, BANKOVKA, PLATENIE, NAKUPOVANIE

Učiteľ slová rozdelí tak, aby každý žiak mal nejaké slovo. Prvé kolo začína tak, že učiteľ ceruzkou ukáže na žiaka, ktorý vyskočí. Napr. vyskočí žiak, ktorý predstavuje slovo EURO, potom učiteľ ceruzkou ukáže na ďalšieho žiaka so slovom MINCA, BANKA, PRÁCA. Žiaci vyskočia vždy keď na nich ukáže ceruzka a zároveň povedia nahlas čo predstavujú. Potom učiteľ ukáže na žiaka, ktorý predstavuje slovo PENIAZE – žiak vyskočí, povie slovo a vtedy vypadáva z kola von. Hráme dotedy dokým posledný žiak neostane stáť.

Je možné ju využiť pri predmete Matematika ale vieme ju efektívne prepojiť aj na finančnú gramotnosť.

ROLESTORMING

Rolestorming je dramatizačná metóda spojená s brainstormingom. Pri klasicom brainstormingu sa môžu žiaci báť vyjadriť svoj názor, v prípade metódy rolestorming sa budú musieť vžiť do role niekoho iného. Funguje to podobne ako pri klasicom brainstormingu, avšak žiaci pristupujú k problémovej úlohe z perspektívy iných postáv, čo vedie k zvýšeniu kreativity a generovaniu množstva rôznych nápadov. Táto technika sa často zameriava na praktické aplikácie (napríklad v kombinácii so situáciou alebo riešením životných situácií), čo predstavuje odlišný prístup oproti bežnému brainstormingu.

Názov aktivity: Som a potrebujem

Veková kategória: 6 – 8 rokov

Trvanie: 10 minút

Pomôcky: fotky/útržky novín/vytlačené obrázky, tabuľa

Popis aktivity: Učiteľ si pripraví fotky alebo útržky z novín/časopisov, ktoré znázorňujú rôznych ľudí, predmety alebo zvieratá. Môžu to byť fotky napr. poštára, učiteľky, psíka, rastliny, človeka bez domova a pod. Učiteľ na jednu časť tabule alebo jedno krídlo tabule napíše ZADARMO a na druhú ZA PENIAZE. Učiteľ fotky poukladá na zem a vyberie, ktorý žiak pôjde ako prvý. Žiak si vyberie jednu fotku a je v roli daného človeka alebo predmetu. Žiak hovorí nápady čo daný človek potrebuje. Napr. poštár potrebuje: tašku na listy, dobré topánky lebo veľa chodí, pero a pod. Učiteľ vyzve žiaka, aby sa pri každom nápade postavil k tabuli podľa toho či to môžeme dostať ZADARMO alebo ZA PENIAZE. Takto sa vystriedajú viacerí žiaci.

KROK ZA KROKOM

Krok za krokom je pohybová hra pre súťaživé dvojice. Je určená najmä pre 1. stupeň ale dá sa rôzne variovať aj pre iné vekové kategórie žiakov. Je možné ju využiť pri premete Matematika ale vieme ju efektívne prepojiť aj na finančnú gramotnosť. Dvojica žiakov sa postaví na koniec triedy a učiteľ stanoví kde je cieľ, napr. pri učiteľskom stole, prípadne urobí na zem čiaru zo šnúry. Učiteľ položí žiakom totožné otázky a žiaci odpovedajú. Ak žiak odpovedal správne posunie sa o jeden krok dopredu. Ak žiak odpovie nesprávne ostáva stáť na mieste. Žiak, ktorý príde ako prvý do „cieľa“ vyhráva. Hru je možné vo vyučovacom procese využiť namiesto klasického skúšania a overovania zručností.

Názov aktivity: Koľko toho viem o peniazoch?

Veková kategória: 8 – 10 rokov

Trvanie: 10 minút

Pomôcky: čisté A4 papiere, podložka na písanie (kniha/pracovný zošit), pero, šnúra

Popis aktivity: Vyberieme si dvoch žiakov, ktorí budú súťažiť. Učiteľ položí šnúru na zem. Šnúra bude predstavovať cieľ. Žiakov postavíme napr. ku dverám (podľa možnosti priestoru) a do ruky im dáme knihu, ktorá bude slúžiť ako podložka na písanie, papierov podľa toho koľko bude otázok a pero. Učiteľ už má vopred pripravené otázky. Otázky by mali byť formulované tak, aby sa na ne dalo jednoducho odpovedať jedným slovom, prípadne slovným spojením, číslom alebo odpoveďou áno/nie. Odporúčame si odkrokovat jednotlivé otázky. Ak sa žiak nedostane do cieľa, môžete zvoliť bonusové otázky, rozstrelové otázky a pod. Je možné využiť nasledovné otázky na tému: **SPOZNÁVANIE PEŇAZÍ**

1. Každý kto má platobnú kartu, má aj svoj vlastný bezpečnostný PIN kód. Je to pravda? – ÁNO
2. Čo bankomat nevydáva? – MINCE
3. Z čoho sú vyrobené eurové bankovky? – BAVLNA
4. Akou menou platíme na Slovensku? – EURO
5. Je bankomat nekončený? – NIE
6. Na celom svete sa platí eurom. Je to pravda? – NIE
7. Váži 2 € minca viac alebo menej ako pol kila? – MENEJ
8. Platí eurom viac ako 15 štátov alebo menej? – VIAC
9. Ako sa nazýva inštitúcia/budova kde si ľudia šetria a odkladajú svoje peniaze? – BANKA
10. Koľko bankoviek má menšiu hodnotu ako 100 eurová bankovka? – 4

Pomedzi otázky je možné viesť diskusiu a zapájať do nej aj ostatných sediacich žiakov.

METÓDA 6-3-5

Ďalšia obľúbená varianta brainwritingu, známa pod názvom 6-3-5. Žiaci sú rozdelení do 6 – členných tímov. Aktivita je rozdelená do niekoľkých kôl. V každom kole žiaci píšú po 3 nápady v rámci 5 minút. Po prvom kole vymenia všetci svoje kúsky papiera s niekým iným (napr. po svojej pravici) v rámci skupiny a prečítajú si, čo na ňom je, a potom napíšu ďalšie 3 nápady opäť v časovom úseku 5 minút. Môžu to byť nové myšlienky a nápady. Po 6. kolách sa zozbierajú kúsky papiera a všetky navrhované nápady sa diskutujú a vyhodnocujú. Výhodou tejto metódy je, že sa môžu vyjadriť aj viac hanbliví žiaci. Metóda je určená pre starších žiakov od 2. stupňa.

Názov aktivity: Kde všade vieme ušetriť?

Veková kategória: 11 a viac rokov

Trvanie: 45 minút

Pomôcky: papier/zošit, pero, tabuľa, krieda/fixka, farebné papieriky, klobúk/čiapka

Popis aktivity: Učiteľ napíše na tabuľu nejaký problém, ktorí idú žiaci riešiť. Napr. v rámci zdražovania cien (inflácie) môžeme využiť tému Kde všade vieme ušetriť?, prípadne Kde všade môže rodina ušetriť? Žiaci sú rozdelení do skupín podľa farebných papierikov. Učiteľ dá každému žiakovi, aby si z klobúka vyžreboval farebný papierik. Žiaci, ktorí majú rovnakú farbu si sadnú k sebe. Učiteľ vysvetlí pravidlá hry a žiaci začnú písať 3 nápady. Ak žiaci stíhajú pracovať rýchlejšie môžeme 5 minút skrátiť na 3 minúty. Pracujeme dovedy dokým sa papierik nevráti k pôvodnému majiteľovi. Potom musí skupina v priebehu 5 minút vyhodnotiť a vybrať 3 najlepšie riešenia. Nasleduje diskusia a vyberajú sa najlepšie nápady z celej triedy.

LASTOVIČKA

Lastovička alebo iným názvom putujúci papier (lietadielko) je jednou z interaktívnych metód využívaných na získavanie a hľadanie informácií k vybranej téme. Princípom je vytvorenie otázok, ktoré žiakov zaujímajú v danej problematike. Pri použití tejto metódy dochádza k rotácii papiera od jedného tímu k druhému, pričom každá skupina pridáva svoje otázky už k vytvoreným. Papier sa musí vrátiť k pôvodnej skupine žiakov. Veľkosť týchto skupín je prispôbená počtu žiakom v triede. Počet žiakov v skupinách by mal byť rovnomerne rozložený. Vďaka metóde vieme vygenerovať čo najviac otázok a žiaci si sami navrhnu čo by chceli vedieť alebo čo ich vždy zaujímalo ale báli sa/hanbili sa opýtať. Hra môže pokračovať ako obrátená trieda, čo znamená, že žiaci hľadajú odpovede na otázky v knihách, na internete a pod. Vypracujú „mini projekt“ a predstavia ho svojim spolužiakom. Učiteľ je v pozícii pozorovateľa. Táto metóda otvorí nové témy, učiteľovi pomáha rozpoznať východiskové znalosti študentov o danej téme, súčasne ich motivuje k učeniu a prebúdzá v nich zvedavosť a záujem o ďalšie poznatky z preberaného učiva. Metóda okrem generovania vhodných otázok a nápadov podporuje schopnosť vysvetliť učivo, vyberať a triediť informácie, vyberať kľúčové slová a taktiež čítať s porozumením.

Názov aktivity: Bankové produkty

Veková kategória: 15 a viac rokov

Trvanie: 90 minút (2 vyučovacie hodiny)

Pomôcky: počítač/mobil/tablet s pripojením na internet, niekoľko novin, nožnice, lepidlo, písacie potreby (perá, fixky, pastelky, atď.), papiera A3, papiera A4

Popis aktivity: Aktivita je rozdelená na 2 vyučovacie hodiny. Žiakov rozdelíme do tímov. Každý tím si pripraví čistý papier A4. Učiteľ dá každej skupine iný bankový produkt. Napr. ak máme 3 skupiny žiakov, témy môžu byť nasledovné: ÚVERY, SPORENIE, INVESTOVANIE. Učiteľ stanoví čas. Napr. v priebehu minúty musia na tému, ktorú majú stanovenú vymyslieť otázku, ktorá by ich zaujímala. Po časovom limite posunú papier druhému tímu. Takto vzniknú na každú tému 3 rôzne zaujímavé otázky. Potom nasleduje tzv. výskum a tvorba mini projektu. Žiaci dostanú A3 papier a noviny. Ak majú k dispozícii mobily/tablety, budú pracovať s nimi. Ak nie, bude potrebné použiť počítačovú učebňu. Žiaci hľadajú odpovede na otázky, ktoré majú na papieri. Informácie zapisujú prehľadne na papier, prípadne robia myšlienkovú mapu. V novinách hľadajú vhodné obrázky, ktoré by do svojho projektu mohli použiť a nalepiť. V časovom limite vytvoria pútavý leták s potrebnými informáciami ako funguje bankový produkt a odprezentujú ho spolužiakom.

KLBKO

Metóda je využiteľná na začiatku hodiny ako energizér a prípravu na efektívne sa sústredenie na hodinu. Metóda podporuje u žiakov schopnosť odpovedať celou vetou a schopnosť komunikovať. Aplikujeme ju na celú triedu. Princípom je vytvorenie kruhu. Žiaci môžu sedieť alebo stáť. Učiteľ má vopred predpripravené otázky. Učiteľ drží klbko a pýta sa prvú otázku. Potom posunie klbko náhodnému žiakovi, ktorý na otázku musí odpovedať celou vetou. Učiteľ stále drží koniec klba, rovnako aj každý žiak čo odpovie drží svoj koniec klbka. V rámci pravidiel je možné klbko hádzať, tým žiakom, ktorým sa nedá klbko len podať alebo posunúť. Po skončení nám vznikne popreplietaná sieť.

Názov aktivity: Za peniaze si kúpim ...

Veková kategória: 6 a viac rokov

Trvanie: 15 minút

Pomôcky: klbko

Popis aktivity: Žiakov usadíme do kruhu podľa možností triedy. Učiteľ si pripraví otázky typu: Za 2 € si môžem kúpiť ..., Za 5 € si môžem kúpiť ..., Za peniaze si nekúpim ..., atď. Učiteľ drží koniec klbka, pýta sa otázku a hádže/podáva klbko žiakovi, ktorý bude odpovedať. Žiak, ktorý drží klbko odpovedá celou vetou: „Za 2 € si môžem kúpiť čokoládu.“. Učiteľ dáva pozor a usmerňuje žiakov, aby správne priradovali hodnotu peňazí k tovaru alebo službe. Ak žiak správne odpovedal učiteľ sa znova pýta otázku a žiak, ktorý drží klbko rozhodne komu ho hodí/podá. Takto sa vystrieda niekoľko otázok, aby každé dieťa odpovedalo aspoň 1 x. Aktivita pomáha žiakom pochopiť, koľko čo stojí. Určovanie hodnoty tovaru a služieb býva veľmi často zle určené.

POSLEDNÉ PÍSMENO PATRÍ MNE

Metóda posledné písmeno patrí mne je ako klasická hra, ktorú sa deti hrávajú počas prestávok alebo pri cestovaní. Ide o rýchlu a akčnú vyučovaciu metódu, ktorá zlepšuje slovnú zásobu a vyjadrovanie sa žiakov. Vyzveme prvého žiaka, aby povedal slovo k preberanej téme. Potom nasleduje žiak vedľa alebo najbližšie sediaci a vymyslí slovo na končiace sa písmeno. Ak nie je možné vymyslieť žiadne vhodné slovo, zmeníme stratégiu a žiak vymýšľa slovo na prvé písmeno. Postupne sa dostaneme k poslednému žiakovi, ktorý hru uzavrie. Metóda je jednoduchá a efektívna. Žiakov „zobudí“ a dá sa aplikovať kdekoľvek v rámci vyučovacieho procesu.

Názov aktivity: V akom obchode som?

Veková kategória: 6 – 8 rokov

Trvanie: 10 minút/1 kolo

Pomôcky: postríhané písmenká abecedy, magnetky, magnetická tabuľa

Popis aktivity: Vopred si pripravíme písmená abecedy, ktoré rozstriháme, aby každé písmeno bolo samostatne. Písmená poukladám na magnetickú tabuľu. Môže byť/nemusi v poradí, v akom písmená idú v abecede za sebou. Písmená by mali byť väčšie, aby ich videli aj žiaci zo zadných lavíc. Hra má niekoľko kôl. Prvé kolo začína v obchode: POTRAVINY. Učiteľ vyzve 1. žiaka, ktorý sa postaví a môže si ísť vybrať ľubovoľné písmenko, na ktoré musí vymyslieť slovo, resp. produkt, ktorý nájdeme v potravinách. Povedzme, že žiak vyberie písmeno B, zoberie si ho do ruky, ukáže celej triede. Nahlas pred triedou povie slovo: „banán“. Písmeno pripne magnetkou naspäť na tabuľu. Nasleduje druhý žiak. Na tabuli nájde posledné písmeno v slove banán, čo je N, opäť ho zdvihne a ukáže a hovorí slovo: „nanuk“. Takto sa striedajú všetci žiaci v triede. Druhé kolo začína v inom obchode, napríklad obchod DROGÉRIA, ŠPORTOVÉ POTREBY, OBCHOD S OBLEČENÍM a iné.

PÄTLÍSTOK

Pätlístok, metóda, ktorá je v angličtine známa ako cinquains, je kognitívnou metódou, ktorá má rozvíjať schopnosť analyzovať a kreatívne myslieť. V schéme piatich riadkov žiaci napíšu svoju vlastnú jedinečnú báseň. Metóda rozvíja a zlepšuje čitateľskú gramotnosť a výber kľúčových a podstatných slov z prečítaného textu. Je dôležité, aby žiaci dodržali nasledovné pravidlá:

1. V prvom riadku žiaci napíšu hlavný pojem/hlavnú postavu vo forme podstatného mena, ktoré vystihuje text.
2. V druhom riadku žiaci napíšu dve vhodné prídavné mená, ktoré vystihujú text alebo sa vzťahujú na prvý riadok.
3. V treťom riadku žiaci napíšu tri slovesá, ktorými opíšu čo sa v tom čo čítali stalo.
4. V štvrtom riadku žiaci napíšu jednu vetu, ktorá sa bude skladať zo 4 slov.
5. V poslednom riadku žiaci opäť napíšu jedno podstatné meno, no nemôže byť rovnaké ako v prvom riadku. Môže to byť synonymum.

Táto metóda je určitou formou brainstormingu a je vhodná na uchopenie predchádzajúcich vedomostí o danej téme alebo prečítanom texte. Žiaci si vďaka metóde rozvíjajú odbornú terminológiu.

Názov aktivity: Zhrniem to na papier

Veková kategória: 10 – 12 rokov

Trvanie: 20 minút

Pomôcky: text, papier, pero

Popis aktivity: Žiakom dáme prečítať nasledovný text:

Nový dáždnik pre náš dom

Ahoj volám sa Denis a podelím sa s tebou o príbeh našej rodiny Vysokých. Pred pár týždňami sme si všimli, že naša strecha potrebuje lásku a starostlivosť. Ale bol tu malý háčik, nemali sme peniaze na novú strechu. Čo sme mohli urobiť? Rodičia sa rozhodli požičať si peniaze v banke. „Prečo to robíme?“, spýtali sme sa so sestrou mamičky. Odpovedala nám s úsmevom: „Chceme, aby náš dom mal silnú strechu, ktorá nás bude chrániť pred dažďom“. Ocko s našimi dobrými susedmi sa pustili do práce. Keď sme dokončili prácu, pozreli sme sa na oblohu bez obáv z kvapiek dažďa. Cítili sme sa šťastní, že sme vytvorili nový dáždnik nad našim domovom. A tak sme sa naučili, že niekedy rodina potrebuje nečakane vyriešiť problém, no nie vždy má na to peniaze a tak si musí požičať.

Žiaci si pripravujú papier a pero a podľa pravidiel si každý vytvorí svoju báseň. K textu sa môže, ale aj nemusí vracieť. Učiteľ môže zvoliť akýkoľvek úryvok textu. Výsledok môže byť nasledovný (tvorba päťlístka od žiaka základnej školy po prečítaní textu):

*Strecha,
veľká, deravá.
Plače, tečie, pýta sa:
Kedy budem konečne celá?
Prikrývka.*

METÓDA PQRST

Metóda PQRST je vzdelávacia metóda, ktorá sa zameriava na dôkladné porozumenie textu. Jej názov je odvodený z angličtiny a označuje súbor krokov, ktoré systematicky vedú k pochopeniu textu z rôznych perspektív. Táto metóda sa skladá z niekoľkých fáz. Najprv si žiak urobí prehľad o texte (**Preview**), potom si sformuluje otázky, na ktoré bude hľadať odpovede v texte (**Question**). Nasleduje fáza čítania textu (**Read**), ktorá je zameraná na details. Po prečítaní textu si čitateľ zopakuje hlavné myšlienky (**Summary**) a nakoniec si overí svoje znalosti (**Test**). Metóda PQRST sa uplatňuje pri samoštúdiu, ale aj pri vyučovaní. Pomáha zlepšiť porozumenie a zapamätanie si informácií z textu. Cieľom aplikácie metódy PQRST na finančnú gramotnosť je dosiahnuť to, aby žiaci porozumeli ťažším témam, ktoré sú spojené s financiami. Metóda je vhodná aj pre skupinovú prácu. Pomocou tejto metódy študenti rozvíjajú aj schopnosť porozumieť náročnejším textom, čím rozvíjajú aj svoju čitateľskú gramotnosť.

Názov aktivity: Peniaze a Slováci

Veková kategória: 15 a viac rokov

Trvanie: 45 minút

Pomôcky: článok, papier, pero, mobil/tablet (nemusí byť)

Popis aktivity:

1. **Preview:** Žiakom dáme najskôr pohľadom prečítať nasledovný text (QR kód) a jeho podnadvpisy. Text môže byť ľubovoľný, mal by sa týkať témy peniaze a Slováci. Text môžete žiakom vytlačiť alebo dať tiež prečítať pomocou QR kódu cez mobilné telefóny alebo tablety. Žiaci môžu pracovať vo dvojiciach.

Názov článku: *Takmer tri štvrtiny Slovákov si neefektívne šetria peniaze. Pozrite si návod, ako správne šetriť*

QR kód:

Zdroj: *ta3.com (2023)*

2. **Question:** Potom si žiaci pripravia na papier alebo do zošita otázky, na ktoré si myslia, že nájdu odpoveď alebo otázky, ktoré ich podľa nadpisov a podnadpisov zaujali alebo si spíšu slová a pojmy, ktoré si myslia, že sa v článku nachádzajú.

3. **Read:** Potom nasleduje čítanie. Žiaci by mali mať dostatok času na prečítanie textu. Môžu sa k nemu vrátiť aj viac krát. Čas čítania skončí, keď posledná dvojica dočíta.
4. **Summary:** Po čítaní nasleduje tvorba poznámok, schém, grafov alebo myšlienkovovej mapy. Žiaci by mali vybrať podstatu a stručne vystihnúť text.
5. **Test:** Po poznámkach sa žiaci vrátia k otázkam alebo pojmom. Ak si pripravili otázky k článku, snažia sa na ne nájsť čo najlepšiu a najvýstižnejšiu odpoveď. Ak si pripravili pojmy a slová, odškrtnú si či sa o nich niečo v texte spomínalo. Ak žiaci nenašli odpoveď alebo súvislosti môžu o tom diskutovať spoločne s celou triedou.

ZRKADLOVÉ ČÍTANIE

Zrkadlové čítanie je metóda, ktorá sa zameriava na schopnosť správne pochopiť, sprostredkovať a objasniť obsah textu druhým ľuďom. Táto metóda funguje na princípe spolupráce vo dvojiciach, kde sú žiaci závislí jeden na druhom pri pochopení celkového obsahu textu. Obaja dostanú rovnaký text, ale v dvoch variantoch, pričom v jednej verzii sú zakryté párne odseky a v druhej verzii sú zakryté nepárne odseky (napr. 1. odsek číta Roman, 2. odsek číta Juraj, 3. odsek číta Roman, atď.). Na miestach, kde sú odseky zakryté, sa nachádza voľný priestor. Žiaci sa potom striedavo rozprávajú a zapisujú obsah z týchto chýbajúcich odsekov bez toho, aby si navzájom ukazovali text, a to až do momentu, kedy obaja dostanú kompletný text. Obsah môžu písať na papier alebo do počítača. Zrkadlové čítanie je náročné z hľadiska času a čitateľských schopností, ale je efektívnou študijnou metódou, ktorá podporuje komunikáciu o texte a jeho význame. Žiaci si prostredníctvom tejto metódy zlepšujú svoje vyjadrovacie schopnosti a pracujú na zhrnutí, parafrázovaní, presnom používaní odborných termínov a slovnej zásoby. Taktiež sa učia aktívne počúvať a klásť presne formulované otázky. Zrkadlové čítanie je zábavnou formou kooperatívneho učenia, ktoré je možné využiť, nielen počas vyučovania, ale aj ako prípravu na vyučovanie.

Názov aktivity: 5 mýtov o reklamácii tovaru

Veková kategória: 13 a viac rokov

Trvanie: 45 minút

Pomôcky: článok, papier, pero

Popis aktivity: Žiakov rozdelíme do dvojíc. Vytlačíme im dvojmo nasledujúci text (QR kód). Prvému žiakovi vytlačíme text tak, aby bol vynechaný každý párny odsek. Druhému žiakovi vytlačíme text, tak aby bol vynechaný každý nepárny odsek.

Názov článku: 5 mýtov o reklamácii tovaru, ktorým možno veríte aj vy

QR kód:

Zdroj: *aktuality.sk* (2023)

*Inšpirácia ako rozdeliť text vo dvoch variantoch:***VARIANT 1**

Hoci mnohí si „pre istotu“ doma odkladajú aj krabice a obaly od elektroniky a iných výrobkov pre prípad, že by ich neskôr potrebovali reklamovať, je to úplne zbytočné. V prípade reklamácie predsa nereklamujete obal, ale chybu výrobku. Predávajúci tak nemá právo odmietnuť reklamáciu tovaru z dôvodu, že tovar nepredložíte v originálnom obale.

Stalo sa vám už, že ste sa stretli s odmietnutím, že tovar nemožno reklamovať, keďže išlo o tovar, ktorý bol v zľave? Predajca v tomto prípade nekonal správne. Reklamovať totiž môžete aj produkty, ktoré boli v akcii alebo mali znižujúcu cenu kvôli uvedenému poškodeniu – v tomto prípade však môžete reklamáciu uplatniť len v prípade, že ide o inú chybu ako tú, ktorú uvádzal výrobca či predajca.

VARIANT 2

Okrem krabíc a obalov doma nemusíte zbytočne skladovať ani bločky a doklady o kúpe. Minimálne nie vo fyzickej podobe. Zákon totiž nevyžaduje predloženie dokladu o kúpe, hoci celý proces reklamácie to zjednoduší a urýchli. Pri reklamácií môžete predložiť aj záručný list, doklad o bankovom prevode alebo bločky v elektronickej potrebe. Na to, aby ste mali elektronické doklady o zaplatení odložené prehľadne a na jednom mieste, vám poslúži aj služba eBločky, ktorú nájdete v aplikácii ČSOB SmartBanking. Bločky si pomocou aplikácie jednoducho naskenujete, uložíte a máte tak stále poruke. Služba vám tiež pomôže pripomenúť končiacu záručnú lehotu uložených bločkov. V praxi sa stretávame s tým, že niektorí obchodníci majú nastavené procesy na manuálne vybavovanie reklamácií. U niektorých predajcov predavačky požadujú papier – proces nevedia zmeniť, aj keď právne stanovisko je jasné.

Štandardná zákonom stanovená záručná lehotá je na Slovensku 2 roky. Určíte ste sa však už stretli s prípadmi, kedy predajcovia ponúkajú bonus v podobe predĺženej záruky 5, 8 či 10 rokov, alebo rozšírenej záruky. Ide najmä o prípady veľkých či drahých elektrických spotrebičov. V takomto prípade si však treba dať pozor na to, čo presne sa v záruke uvádza. Môže ísť o záruku len niektorej časti výrobku, prípadne sa záruka nemusí vzťahovať na bežné opotrebovanie či zníženie kvality výrobku.

Po prečítaní si žiaci schovávajú papier, alebo ho položia tak, aby nebol viditeľný pre druhého spolužiaka. Text by si navzájom nemali čítať. Môžu sa k nemu vracáť a komunikovať o ňom. Žiaci si pripravujú stručný obsah/poznámky, toho čo čítali. Musia sa spoločne dohodnúť čo dajú, na ktoré miesto. Finálny obsah si porovnávajú s textom, ktorý čítali.

HORÚCE KRESLO

Veľmi efektívna metóda, vhodná pre mladších aj starších žiakov. Vyberieme jedného žiaka, ktorý si sadne do tzv. horúceho kresla. V našom prípade to bude predstavovať stoličku, ktorú umiestnime pred tabuľu alebo do stredu triedy. Vybraný žiak si na stoličku sadne. Učiteľ podľa zvolenej témy napíše na tabuľu pojem. Ostatní žiaci si ho potichu prečítajú. Žiak v horúcom kresle, nevidí čo je to za slovo alebo slovné spojenie a preto si vyberie akéhokoľvek spolužiaka, ktorý mu povie jednu vetu pomocou, ktorej slovo opíše tak, aby nepovedal základ slova. Ak neuhádne, opäť si vyberá ďalšieho spolužiaka, ktorý taktiež môže slovo opísať len jednou vetou. Takto sa vystriedajú viacerí spolužiaci až pokiaľ žiak v horúcom kresle slovo neuhádne. Horúce kreslo si vymení so žiakom, ktorý ako posledný slovo opísal. Metóda podporuje tímovú spoluprácu a atmosféru v celej triede alebo skupine žiakov. Medzi žiakmi je obľúbená a výhodou je, že si pomocou nej môžu žiaci preskúšať a osvojiť učivo ešte viac. Pomocou metódy si žiaci, ktorí opisujú a žiak v horúcom kresle zlepšujú komunikáciu a význam alebo definíciu preberaného učiva.

Názov aktivity: Kto alebo čo som?

Veková kategória: 8 a viac rokov

Trvanie: 15 minút

Pomôcky: stolička, tabuľa, fixka/krieda

Popis aktivity:

Varianta pre mladší deti: Zvolíme tému POVOLANIA. Vyberieme jedného žiaka, ktorý si sadne na stoličku. Učiteľ vyberie druhého žiaka, ktorý príde na tabuľu napísať akékoľvek povolanie, napr. POLICAJT. Povolanie môže napísať aj učiteľ. Žiak v horúcom kresle si vyberie jedného spolužiaka, ktorý slovo opíše jednou vetou. Ak neuhádne vyberá si znova. Takto sa vystriedajú viacerí žiaci.

Varianta pre staršie deti: Zvolíme tému PODVODY NA INTERNETE. Vyberieme jedného žiaka, ktorý si sadne na stoličku. Učiteľ vyberie druhého žiaka, ktorý príde na tabuľu napísať akékoľvek slovo, napr. E-SHOP. Pojem môže napísať aj učiteľ. Žiak v horúcom kresle si vyberie jedného spolužiaka, ktorý slovo opíše jednou vetou. Ak neuhádne vyberá si znova. Takto sa vystriedajú viacerí žiaci.

KOLOTOČ

Metóda kolotoču predstavuje systematický spôsob interakcie medzi všetkými žiakmi v triede. Môže byť náročná na priestor. Aktivita začína tým, že žiakov rozdelíme do rovnakých kruhov. Počet žiakov v tomto prípade musí byť párný. Jeden kruh je vonkajší a druhý kruh je vnútorný. Žiaci sa postavia tvárou oproti sebe. Učiteľ má pripravené úlohy, podľa počtu žiakov v jednom kruhu. Ak máme napr. 12 žiakov v triede, vytvorí sa 2 kruhy po 6 žiakov a 6 úloh. Učiteľ zvolí, ktorý kruh bude v úlohe radcov a ktorý kruh bude mať zadanie. Napr. vnútorný kruh budú radcovia. Radcovia iba stoja a nehýbu sa, resp. netočia sa (alebo naopak). Vonkajší kruh budú tvoriť žiaci, ktorí majú zadanie. Dvojice oproti sebe riešia pridelenú úlohu. Vytvorí sa možnosť pohybu o jedno stanovište vpravo alebo vľavo. Žiaci sa postupne presúvajú medzi stanovištami, až kým nevystriedajú všetky pozície a vrátia sa k pôvodnému spolužiakovi, s ktorým tvorili dvojicu na začiatku. Každé stanovište môže mať inú úlohu alebo tému, ktorú žiaci musia riešiť. Týmto spôsobom majú možnosť aplikovať svoje vedomosti a zručnosti na konkrétne situácie. Metóda tiež umožňuje rozvoj komunikačných schopností, ktoré sú kľúčové pre finančnú gramotnosť. Študenti sa učia argumentovať, vyjednávať a pracovať vo dvojici. Môžu sa zapojiť do rozhovorov, argumentovať pre alebo proti. Pripravenie tejto metódy vyžaduje určitú organizáciu zo strany učiteľa. Je potrebné zabezpečiť vhodný priestor, kde je možné žiakov umiestniť. Tiež je potrebné pripraviť viacero úloh podľa počtu žiakov.

Názov aktivity: Rodinný rozpočet

Veková kategória: 12 a viac rokov

Trvanie: 20 minút

Pomôcky: papier, pero, stoličky (nemusia byť)

Popis aktivity: V prípade, že použijeme stoličky, pripravíme si priestor, aby sme z nich vedeli urobiť dva kruhy – vnútorný a vonkajší. Žiakov náhodne rozdelíme do kruhov. Každému žiakovi z vonkajšieho kruhu dáme papier so zadaním. Na papieri by mal byť priestor na zapisovanie. Ak máme 20 detí pripravíme si 10 zadaní. Zadania vyzerajú nasledovne:

1. Zadanie: Čo patrí medzi fixné výdavky?
2. Zadanie: Čo patrí medzi variabilné výdavky?
3. Zadanie: Čo patrí medzi aktívny príjem?
4. Zadanie: Čo patrí medzi pasívny príjem?
5. Zadanie: Aké výdavky majú malé deti na 1. stupni?

6. Zadanie: Aké výdavky majú stredoškóoláci?
7. Zadanie: Čo si najčastejšie kupujú dôchodcovia?
8. Zadanie: Ako môže rodina zlepšiť svoj rozpočet?
9. Zadanie: Aké výdavky má rodina s malými deťmi?
10. Zadanie: Prečo je dobré vytvárať si rodinný rozpočet?

Žiaci so zadaním sa točia dokým sa nedostanú k svojej pôvodnej dvojici. Učiteľ vyzve žiakov, aby si posadali na miesta. Postupne každý žiak so zadaním predstaví čo vytvoril za pomoci radcov. V rámci triedy diskutujeme o téme a môžeme dopĺňať ďalšie nápady. Takto je možné variovať rôzne iné úlohy, cvičenia a pod.

AKROSTICH

Jednoduchá a efektívna metóda pre všetkých žiakov. Metóda sa dá aplikovať do vyučovacieho procesu veľmi rýchlo a žiaci ju majú v oblube. Princípom je vytvoriť tzv. akronym, ktorým je slovo vytvorené zo začiatočných písmen iných slov. Ide o tvorivé písanie a rozvíja predstavivosť žiakov. Akrostich je vhodné využívať pred alebo po prebratí učiva ako opakovanie. Napr. ak máme slovo *banka*, nepíšeme iba náhodné slová, ale hľadáme slová, ktoré s bankou súvisia, prípadne môžeme prídavnými slovami, slovesami banku opísať.

B – ohatá

A – kčná

N – ehnutelnosti

K – reditka

A – nalyzuje

Názov aktivity: Finančné meno

Veková kategória: 8 a viac rokov

Trvanie: 5 minút

Pomôcky: papier, pero

Popis aktivity: Každý žiak pracuje so svojim menom. Napíše si ho zvislo písmenami pod seba a na vybranú tému: PENIAZE vytvorí pomocou prvého písmena svojho mena slová, ktoré súvisia so spomínanou témou. Ak žiak nevie nájsť slovo na dané písmeno, môže použiť druhé písmeno alebo posledné písmeno. Slová je možné aj doplniť o popis. Napríklad to môže vyzeráť nasledovne:

M – ince

A – uto

R – odina

E – uro

K – arta

SIEŤ VZŤAHOV

Táto pohybová metóda patrí rovnako ako iné k zážitkovému učeniu. Hodí sa najmä na utvrdzovanie učiva, v ktorom môžeme definovať vzťahy medzi slovami, pojmami, definíciami, kategóriami a pod. Je to ako taká pojmová mapa, kde žiaci tvoria samotné pojmy a vzťahy medzi sebou navzájom. Každý žiak dostane vopred pripravené (vytlačené) slovo alebo definíciu, ktorú znázorňuje a nalepí/pripne si papier na seba, prípadne ho drží viditeľne pred sebou. Žiaci sa náhodne rozmiestnia po triede. Jeden alebo dvaja žiaci sú vedúci celej skupiny a usmerňujú spolužiakov, podľa toho kto ku kom patrí. Žiaci sa musia spojiť šnúrkami. Takto vytvoríme vzťah alebo väzbu a žiaci sa ju lepšie a prakticky naučia a zapamätajú si ju.

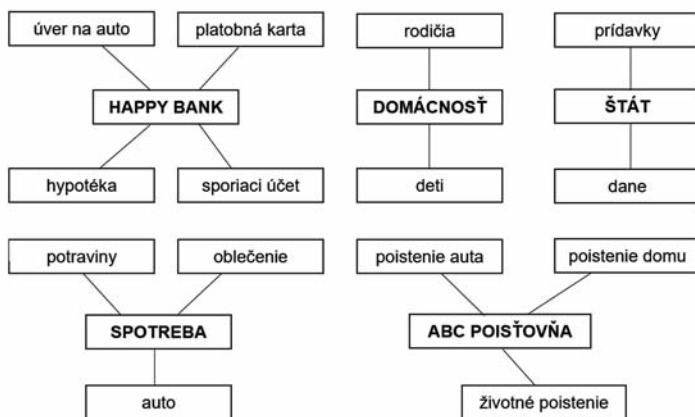
Názov aktivity: Finančné mestečko

Veková kategória: 12 – 14 rokov

Trvanie: 20 minút

Pomôcky: papier, pero, farebné šnúrky/špagáty

Popis aktivity: Učiteľ má vopred pripravené nasledujúce slová a pojmy, ktoré náhodne rozdá žiakom. Žiaci sa pozrú čo majú na kartičke napísané a nikomu nič nehovoria. Kartičky je možné si prispôsobiť podľa preberaného učiva.

Žiaci sa musia správne zoradiť a postaviť vedľa seba. Preto je vhodné použiť aj rôzne farby, aby boli väzby jednoznačné a prehľadné. V našom prípade napr. modrá, červená, žltá, zelená a biela.

KOCKA

Metóda kocky je založená na používaní klasickej hracej kocky so 6 stranami. V školskom prostredí je možné kocku využiť pri stolových hrách ale aj priamo vo vyučovaní na hodinách. V našom prípade budeme kocku používať na to, aby sme tému vyjadrili z rôznych hľadísk. Podkladom môže byť odborný text, články, učebnice, pracovné zošity a podobne. Každá strana kocky popisuje niečo iné:

- 1 – opisujem (Čo to je? Čo to znamená)
- 2 – porovnávam (Čomu sa to podobá)
- 3 – spájam (S čím sa mi to spája? Čo mi napadne ako prvé?)
- 4 – aplikujem (Ako to použijem v praxi?)
- 5 – analyzujem (Z čoho sa to skladá? Čo tam patrí?)
- 6 – argumentujem (Aké to má negatíva a pozitíva?)

Kocka sa môže na hodinách používať namiesto klasickeho skúšania učiva. Takto učiteľ vie, ako žiak chápe tému z rôznych hľadísk a či jej naozaj rozumie. Metóda hovorí o tom, že nie je dôležité poznať len definície, ale vedieť to, čo sa naučíme aplikovať aj inak ako iba poučkou v učebnici. Je možné si vyrobiť aj vlastnú hraciu kocku už priamo s predpripravenými otázkami (viď obrázok nižšie). Kocku potom stačí iba vystrihnúť a zalepiť.

Názov aktivity: Reč o peniazoch

Veková kategória: 15 a viac rokov

Trvanie: 15 minút

Pomôcky: hracia kocka alebo vyrobená väčšia papierová kocka, kartičky s pojmi, klobúk/čiapka

Popis aktivity: Učiteľ sa so žiakmi rozpráva o téme DLHY, ÚVERY A POISTENIE. Na to, aby overil zručnosti a vedomosti žiakov použije metódu kocky. Vybraný žiak sa postaví pred triedu a hodí kockou napr. č. 4 (APLIKUJEM). Potom príde k učiteľovi a z klobúka si vylosuje kartičku s názvom KREDITNÁ KARTA. Kartičky si učiteľ dopredu pripraví. Kartičky je možné vymyslieť na pojmy:

SPLÁTKA, HYPOTÉKA, KREDITNÁ KARTA, DEBETNÁ KARTA, DLŽNÍK, FINANČNÝ PORADCA, ŽIVOTNÉ POISTENIE, CESTOVNÉ POISTENIE, POISTENIE DOMÁCNOSTI a iné.

Keďže žiak hodil číslo 4, podľa popisu povie ako by využil kreditnú kartu v bežnom živote, alebo prečo si ju požičiavajú z banky. Odpovede môžu vyzerat' nasledovne:

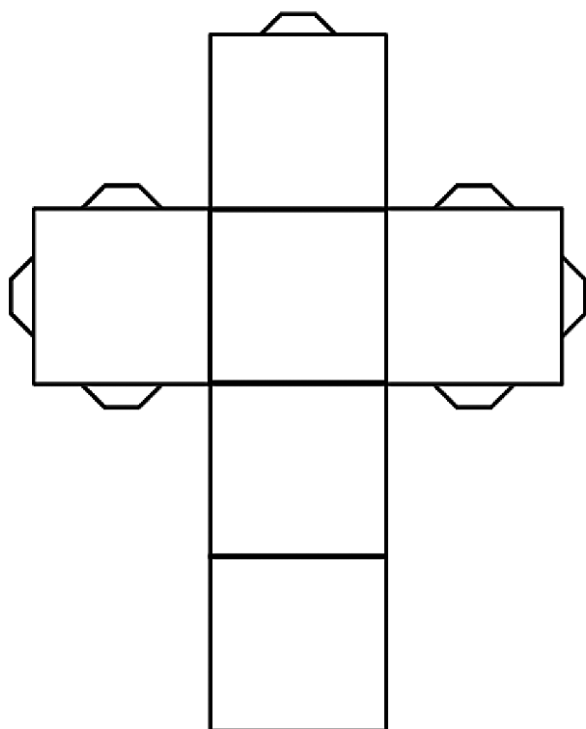
Kartička: KREDITNÁ KARTA

- 1 – opisujem: Je to úver z banky.
- 2 – porovnávam: Kreditná karta je iná ako debetná karta, v tom, že požičané peniaze musím banke vrátiť.
- 3 – spájam: Ako prvé mi napadne banka. Ľudia si v dnešnej dobe často požičiavajú peniaze.
- 4 – aplikujem: Ľudia si berú kreditnú kartu najmä kvôli cestovaniu alebo preto, že nemajú momentálne peniaze na darčeky. Čo nie je vždy výhodné riešenie.
- 5 – analyzujem: Kreditná karta má bezúročné obdobie, počas ktorého môžem použité peniaze vrátiť. V tomto prípade neplatím nič navyše.
- 6 – argumentujem: Kreditná karta je drahá, veľa ľudí si ju požičiava bezhlavo. Výhodou môže byť, že peniaze viem získať veľmi rýchlo.

alebo

Kartička: FINANČNÝ PORADCA

- 1 – opisujem: Je to človek, ktorý radí ako pracovať so svojimi peniazmi.
- 2 – porovnávam: Je to ako pracovník v banke.
- 3 – spájam: Ako prvé mi napadne, že presviedča ľudí na rôzne produkty.
- 4 – aplikujem: V mojom okolí je veľa finančných poradcov. Keď budem dospelý využij by som nejakého, aby mi pomohol s investovaním.
- 5 – analyzujem: Finanční poradcovia sa musia určite veľa vzdelávať a vedieť všetky aktuálne vedomosti.
- 6 – argumentujem: Niektorí sú nedôveryhodní, naopak niektorí naozaj skúsení mi môžu skutočne pomôcť.

RYBIČKA

Rybička je metóda známa pod názvom Ishikawa Diagram. Hovorí nám o príčinách a následkoch. Je to skvelá metóda na podporu analytického myslenia. Má tvar kostry ryby, do ktorej môžu žiaci zapisovať svoje poznatky o preberanej téme. Žiaci mapujú príčiny a dôsledky, ktoré môžu aj analyzovať. Tvoria sa vetvy, ktoré môžeme prispôbovať a zapisovať do nich svoje myšlienky. Žiaci si môžu svoju rybičku (diagram) nakresliť sami alebo dostanú predpripravenú verziu od učiteľa, do ktorej budú už iba zapisovať svoje poznatky. Metódu odporúčame realizovať individuálne (každý žiak pracuje sám). Mali by sme dodržiavať pravidlá rybičky. Do hlavy napíšeme problém, ktorý ideme riešiť. Ďalej si určíme základné kategórie príčin problému. Kategória by mala byť stručná a jasná. Kategórii by malo byť približne šesť.

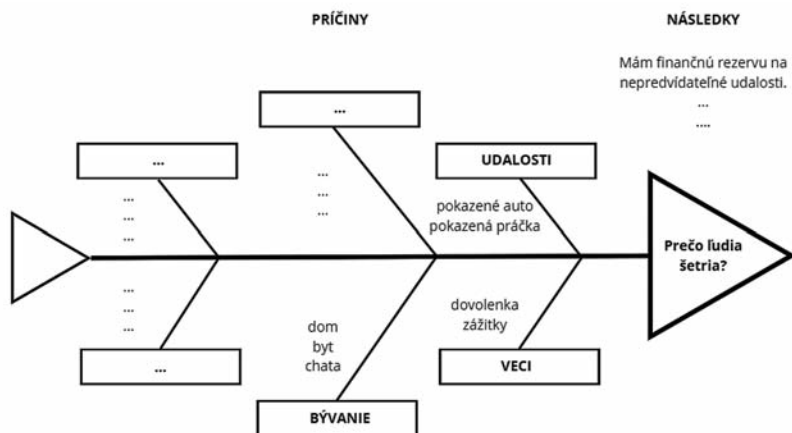
Názov aktivity: Prečo ľudia šetria?

Veková kategória: 12 a viac rokov

Trvanie: 20 minút

Pomôcky: papier, pero

Popis aktivity: Žiaci majú zadanú tému: Prečo ľudia šetria?, ktorú zakreslia do diagramu. Diagram rybičky si sami nakreslia. Potom si určia kategórie príčin a príčiny kategorizujú do jednotlivých „kostí“ v rybičke. Variácia metódy je, že si žiaci najprv na papier napíšu príčiny a až potom ich dajú do kategórií. Netreba zabudnúť aj na následky.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ČAPEK, Robert. 2015. *Moderní didaktika : Lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha : Grada Publishing, 2015. 608 s. ISBN 978-80-247-3450-7.

SIEGLOVÁ, Dagmar. 2019. *Konec školní nudy : Didaktické metody pro 21. století*. Praha : Grada Publishing, 2015. 336 s. ISBN 978-80-271-2254-7.

<https://www.mindtools.com/ak3qj17/brainwriting>

<https://educationadvanced.com/resources/blog/innovative-teaching-strategies-nine-techniques-for-success/>

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693>

<https://teach.com/what/teachers-know/teaching-methods/>

<https://www.institute4learning.com/resources/articles/multiple-intelligences/>

<https://www.futurelearn.com/info/blog/effective-teaching-methods>

<https://www.ta3.com/clanok/908493/takmer-tri-stvrtiny-slovakov-si-neefektivne-setria-peniaze-pozrite-si-navod-ako-spravne-sporit>

Priestor pre vaše poznámky

Priestor pre vaše poznámky

Priestor pre vaše poznámky

TIRÁŽ

Táto metodika bola financovaná z prostriedkov Nadácie NBS v rámci realizácie projektu s názvom: Inovatívne vzdelávanie – učíme sa hospodáriť s peniazmi.

**NADÁCIA
NÁRODNEJ
BANKY
SLOVENSKA**